

INFORMÁCIÓELŐÁLLÍTÁS, -MEGJELENÍTÉS ÉS -TERJESZTÉS

Digitalizálás

03/356

KLINGE, Michael – SCHÜLER, Mechthild: Das DFG-Projekt zur Digitalisierung der seltenen Bücher, Karten und Manuskripte zur Erforschung Sibiriens aus der Sammlung Asch. Ein Beitrag der Niedersächsischen Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen zum multimedialen Digitalisierungsprojekt der Library of Congress = Bibliotheksdienst. 37.Jg. 2003. 6.no. 740-751.p.

A DFG projektje az Asch-gyűjtemény Szibériára vonatkozó régi könyveinek, térképeinek és kéziratainak digitalizálására. Az Alsószászországi Állami és Egyetemi Könyvtár hozzájárulása a Kongresszusi Könyvtár digitalizálási programjához

Ázsiai gyűjtemény; Digitalizálás; Együttműködés –nemzetközi; Kézirat –muzeális; Megőrzés; Régi és ritka könyvek; Térkép

A DFG anyagi támogatásával került sor „Az Asch-gyűjtemény Szibériára vonatkozó ritka könyveinek, térképeinek és kéziratainak digitalizálása” nevű projekt keretében annak a történeti értékű szakirodalomnak és térképészeti anyagnak a hozzáférhetővé tételére elektronikus formában, amelynek témája Észak-Ázsia 18. századi és a 19. század eleji feltárása, felfedezése. A „*Találkozás a határon*” nevű amerikai-orosz közös programmal együttműködve (Meeting of Frontiers / Vstreča na granicah – <http://frontiers.loc.gov>), amelynek a washingtoni Kongresszusi Könyvtár a vezetője, az európai országok terjeszkedésére, valamint Amerika

és Észak-Ázsia gyarmatosítására vonatkozó eredeti dokumentumok válnak így elérhetővé. Nem csak a göttingeni könyvtár (SUB) anyagait, hanem nemzetközi hírű könyvtárak hasonló témájú könyveit, térképeit és egyéb forrásait is digitalizálják.

A „*Találkozás a határon*” program két fontos célt tűzött maga elé; az egyik a fenti témáról írt és különböző könyvtárakban található eredeti dokumentumoknak egy virtuális gyűjteményben való egyesítése, a másik pedig elektronikus tananyagok közreadása az interneten. A Kongresszusi Könyvtár mellett a moszkvai Állami Könyvtár, a szentpétervári Nemzeti Könyvtár és a fairbanksi Alaszkai egyetem vesz még részt ebben a projektben. (A projekt része az „*American Memory*” programnak, amely digitális gyűjteményeket tesz on-line elérhetővé, jelenleg közel hét millió tételt. A „*Találkozás a határon*” honlapjának bemutatása után a projekt keretében végzett digitalizálás technikai részleteit ismerhetjük meg.)

A DFG projekt keretében ezekre a feladatokra hozták létre 1997-ben az egyetemi könyvtáron (SUB) belül a *Göttingeni Digitalizálási Központot* (GDZ), amely szabványosítási, műszaki-technikai és közreadási feladatokat is ellát. A GDZ szerverén jelenleg 3 ezer mű több mint 1,2 millió képe található meg, és az eddigi gyakorlattól eltérően a könyvtár kéziratait és térképeit is megtaláljuk rajta (<http://gdz.sub.uni-goettingen.de/>). A digitalizálás 2001 elején kezdődött; a *Sibirica* nevű digitális gyűjtemény pedig 2002 végén lett teljes: 370 kötet nyomtatott könyvet és folyóiratot, 170 nyomtatott térképet és 37 kéziratot tartalmaz. (Emellett további elektronikus gyűjteménycsoportok fejlesztése is folyik *Auto-*

biographica, Early North-Americana, History of the Humanities and Sciences, Itineraria/Travelbooks, Mathematica címmel.)

A részletes műszaki adatok bemutatása után a keresési lehetőségeket, a honlapon található információkat, az anyag elrendezését, a göttingeni könyvtár *Szibéria-gyűjteményének* létrejöttét és legfontosabb darabjait is ismertetik a szerzők.

(Murányi Lajos)

Audiovizuális, elektronikus, optikai információhordozók

03/357

BÉLISLE, Claire – DUCHAME, Christian: Contrats de lecture: une expérience de prêt de livres électroniques en bibliothèque = Bull.Bibl.Fr. 48.tom. 2003. 3.no. 74-86.p. Bibliogr.

Res. angol, német és spanyol nyelven

Olvasási „szerződés”: az elektronikus könyvek kölcsönzésének tanulmányozása francia városi könyvtárakban

Felmérés [forma]; Elektronikus könyv; Kölcsönzés; Munkaszervezés; Olvasási szokások; Városi könyvtár

Az elektronikus könyv sok reményt és kérdést ébresztett, amikor 1998-ban megjelent az amerikai picon. 2001 őszén a Rhône-Alpok régió öt városi könyvtárában kísérleti rendszert létesítettek annak tanulmányozására, hogy ez az új technológia hogyan hatott a használók olvasási szokásaira. A cikk ismerteti a kutatás eredményeit arra összpontosítva, hogyan fogadták az olvasók az elektronikus könyveket, és a könyvtárosok hogyan szervezték meg ezek kölcsönzését.

(Autoref.)

03/358

ZAWADO, Hanna: Elektroniczne wydawnictwa ciągle w bibliotekah = Biul.Inf.BN. 2002. 3.no. 32-36.p.

Elektronikus folyóiratok a könyvtárakban

Elektronikus folyóirat; Folyóiratkiadás

Az elektronikus kiadványokról többféle definíció van szakmai forgalomban. Legáltalánosabban véve e fogalom alá azok a kiadványok tartoznak, amelyek elektronikus hordozókon jönnek létre, azokon őrződnek meg és válnak hozzáférhetővé. Újabban mindinkább az elektronikus folyóiratok vagy helyesebben mondva: folytatólagos kiadványok lettek népszerűek a tudományos és közéletben egyaránt. S mivel sok változatuk van, a könyvtárak is gyakran a „minősítő szemlét” tartanak felettük, hiszen ezen múlik, hogy milyen válfajukat kell könyvtári gyűjtés, feltárás és használat tárgyává tenni. (2001 májusában pl. Zágrábban volt egy ilyen konferencia, amelyen számos nemzeti ISSN központ és sok keleti és nyugati szakember vett részt.)

A könyvtári beszerzést mindenekelőtt az határozza meg, hogy érdemi információkat tartalmaz-e egy-egy szóban forgó kiadvány, függetlenül attól, hogy van-e nyomtatásban megjelenő „előképe”, avagy nincs (egyre több ez az „eleve” csak elektronikus típus). A beszerzés nehézségei abból adódnak, hogy (horvátországi megfigyelés szerint) igen változékonyak: évente 99%-uk módosul lényegesen az év leforgása alatt. További nehézség, hogy (különösen a közép-kelet-európai relációban) hiányzik a szigorú jogi és szakmai szabályozás e téren. A feldolgozást ugyancsak a nagyfokú változási hajlam, valamint a meghatározó kiadási adatok hiánya nehezíti. A használatnak az előfizetési díjhoz való kötése okoz a könyvtárakban olvasószolgálati zavarokat. Finnországban a nemzeti ISSN központ 1974 óta fokozatosan oldotta meg, mégpedig a „józan paraszti ész” alapján, az e téren felvetődő problémákat (a finn kiadványok ISSN-nel való ellátása, e kiadványok kötelempéldányként való begyűjtése és haszno-

sítása, nemzeti bibliográfiai szerepeltetése „racionális” leírásokkal).

A dél-, illetve közép-kelet-európai országok az elektronikus kiadványok kezelésében jócskán elmaradnak a finn példától, bár azért az igyekezet megvan bennük. Az elektronikus kiadványok száma jelzi (Bosznia és Hercegovina egy, Horvátország 25, Csehország 129, Litvánia 27, Lettország 39, Lengyelország 50, Szlovákia 29, Szlovénia 150 és Magyarország 363), hogy e régió országaiban milyen mértékben terjedtek el az elektronikus kiadványok, illetve regisztrációjuk mennyire sikeres.

(Futala Tibor)

Lásd még 329, 369-371

Reprográfia, mikrográfia

Lásd 287

Kommunikációs technikák

Lásd 370

KÖNYVTÁRGÉPESÍTÉS, KÖNYVTÁRÉPÜLET

Könyvtárgépesítés általában

03/359

SIRIWONGWORAWAT, Suwakhon: Use of ICT in Thai libraries: an overview = Program. 37.vol. 2003. 1.no. 38-43.p. Bibliogr. 6 tétel.

Az információtechnológia használata a thaiföldi könyvtárakban

Egyetemi könyvtár; Információtechnológia; Integrált gépi rendszer; Nemzeti könyvtár; Szoftver

A 80-as évek óta sok thaiföldi könyvtár használ számítógépet a könyvtári munkafolyamatokhoz, az

Unesco által kifejlesztett CDS/ISIS program különösen népszerű, a felsőoktatási intézményekben számos adatbázist fejlesztettek ki. 1987-ben a Chiang Mai Egyetem könyvtára volt az első, amely kereskedelemben kapható integrált könyvtári rendszert vezetett be: az URICA nevű szoftvert használták a katalógizálás és az on-line olvasói katalógus építése során. 1992-ben Thaiföld nemzeti könyvtára megvásárolta a Dynix automatizált könyvtári rendszer szoftverét. Ma már sokféle könyvtári szoftver van használatban, többek között az ALICE, a Dynix, az INNOPAC, a TINlib és a VTLS, elsősorban a felsőoktatási intézményekben és néhány magánvállalatnál. A fő tendencia a könyvtárakban az elektronikus információs források, elektronikus könyvek be-